Reforma únijnej agropolitiky tak skoro nebude, poľnohospodárov čakajú roky neistoty

Európska komisia navrhuje odložiť reformu Spoločnej poľnohospodárskej politiky do roku 2021. Podľa odorníkov je však realistickým scenárom až rok 2023 alebo 2024. Slovenskí poľnohodpodári sa zrejme musia pripraviť na nižšie hektárové dotácie počas prechodného obdobia.

Ilustračné foto

Poľnohospodárstvo Európskej únie má pred sebou zlomový rok, prognózovali politici a odborníci presne pred dvanástimi mesiacmi. Predpovede sa však nenaplnili a tak sa kľúčové rozhodnutia o budúcnosti Spoločnej poľnohospodárskej politiky EÚ (SPP) v optimistickom scenári posúvajú na rok 2020.

Rokovania o poľnohospodárskej politike sa vplyvom politického taktizovania, ale tiež májových európskych volieb posúvajú iba pomalými tempom. Pokračujúca neistota okolo brexitu a podoby budúceho sedemročného rozpočtu EÚ zrejme spôsobí, že reformovaná agropolitika Únie nezačne v plánovanom termíne. Podľa odborníkov sa jej štart môže posunúť až na rok 2024.

Prechodné obdobie

„Ak by bol Viacročný finančný rámec hotový v polovici roku (2020), neviem si predstaviť, že by členské štáty stihli nastaviť strategické plány," uviedla na decembrovej diskusii portálu EURACTIV.sk ministerka pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Gabriela Matečná (SNS).

Príprava takzvaného národného strategického plánu, ktorý nastaví hlavné parametre domácej

agropolitiky na najbližších sedem rokov, je podmienkou, aby členské štáty mohli naďalej čerpať finančnú podporu z európskeho rozpočtu.

Keďže je už jasné, že členské štáty nestihnú dohodu o jej nových pravidlách načas, Európska komisia na konci októbra navrhla prechodné obdobie, ktoré má zaistiť, že farmári budú môcť počítať s agrodotáciami aj po roku 2020. Členské štáty tak dostanú viac času na nastavenie vlastného agrosektora. V prípade Slovenska to tiež znamená, že konečný text strategického dokumentu spíše už nová vláda.

Už teraz je však pravdepodobné, že prechodné obdobie bude trvať dlhšie ako jeden rok. Hoci zástupcovia eurokomisie veria, že jednoročný odklad bude stačiť, europoslanci a väčšina členských štátov (vrátane Slovenska) majú iný názor.

Ilustračné foto

„Strategický plán musí vznikať zdola podľa toho, čo potrebujú farmári a nie úradníci. Musíme ho nastaviť dobre, lebo bude úplne iný – bude zelenší. Platobné agentúry, ale aj farmári potrebujú čas na to, aby sa oboznámili s tým, čo ich čaká," vysvetľuje dôvody pre dlhší odklad Matečná.

Podľa analytického portálu zameraného na poľnohospodárstvo EIG Policy treba počítať so scenárom, že reforma SPP bude známa až v roku 2023. Francúzsky agrominister Didier Guillaume dokonca hovorí o trojročnom posune. K jeho názoru sa pridáva aj think-tank Farm Europe, pričom dodáva, že posunutie reformy na rok 2024 farmárom priniesie veľkú neistotu.

„Bolo by nezodpovedné predstavovať si novú spoločnú agropolitiku, ktorá začne v roku 2023 alebo 2024 a bude trvať tri alebo štyri roky, teda do konca rozpočtového obdobia EÚ," hovorí šéf think-tanku Yves Madre s tým, že budúca SPP by mala mať platnosť aspoň na desať rokov.

„V poľnohospodárstve potrebujete mať predvídateľnosť, preto musíme mať plán, ktorý nám dá minimálne desať rokov," dopĺňa taliansky europoslanec a člen poľnohospodárskeho výboru Paolo De

Castro.

Prechodné obdobie a nižšie platby

Finančná podpora pre poľnohospodárov v bude v prechodnom období zrejme skromnejšia.

To sa týka obzvlášť Slovenska, ktoré tradične využíva možnosť presúvania finančných prostriedkov medzi piliermi SPP smerom z Programu rozvoja vidieka na priame platby. Ak presun nebude možný aj v preklenovacom období, podľa Matečnej sa podstatne zníži podpora na hektár pre slovenských farmárov.

Ilustračné foto

„To by každý poľnohospodár pocítil a treba povedať, že sa musia na to pripraviť, lebo nemáme štátne zdroje na to, aby sme to vykryli“ varuje s predstihom ministerka.

Dnes je priemerná odviazaná priama platba na úrovni 204 eur, platby viazané na určité komodity spolu so všetkými príplatkami dosahujú v priemere 239 eur. V prechodnom období by to podľa Matečnej mohlo spadnúť na sumu 170 eur.

Nižší rozpočet

Jedným z dôvodov, prečo Rada EÚ ešte nedospela k spoločnej pozícii ohľadom reformy SPP, je aj taktizovanie členských štátov. Stále sa totiž čaká na dohodu o Viacročnom finančnom rámci na roky 2021 až 2027, ktorá tiež určí koľko financií pôjde na najtradičnejšiu únijnú politiku.

Všeobecne sa počíta, že poľnohospodári z rozpočtu EÚ dostanú menej peňazí ako doteraz. Podľa návrhu Európskej komisie o zhruba o 15 percent (tri percentá v bežných cenách). Fínsko, ktoré predsedalo Rade EÚ v druhej polovici roku 2019, oproti číslam Komisie navrhovalo zvýšenie rozpočtu o 2,1 percentuálneho bodu, predovšetkým v druhom pilieri.

Alokácia pre SPP by sa tak namiesto 28,5 percenta na rozpočte EÚ podieľala 30,5 percentami, čo je stále výrazne menej ako súčasných 35,4 percenta.

Zachovanie silného rozpočtu pre agropolitiku je jedna z mála vecí, na ktorej sa únijní agrominister zhodujú. „Nevieme si predstaviť, že s nižším rozpočtom dosiahneme všetky stanovené ciele pre životné prostredie a klímu," hovorí ministerka Matečná.

Naopak, trecími plochami už tradične je stropovanie priamych platieb, viazanosť platieb na produkciu, či environmentálne požiadavky na poľnohospodárov.

Nespravodlivé agrodotácie?

Z pohľadu Slovenska najcitlivejšou témou zostáva externá konvergencia priamych platieb. Inými slovami dorovnávanie výšky agrodotácií na hektár v jednotlivých členských štátoch. Slovensko je dnes v tomto ukazovateli na úrovni 78 percent priemeru EÚ. Priame platby na Slovensku vlani dosahovali 206 eur. Európski farmári naproti tomu v priemere na hektár dostávajú zhruba o 65 eur viac.

Návrh Komisie by hektárové dotácie posunul na úroveň 84 percent únijného priemeru, čo je podľa agrorezortu nedostatočné.

Argumentuje tým, že pri vstupe do EÚ Slovensko dostalo prísľub, že platby budú vyrovnané najneskôr v roku 2014. „To je pre nás neprijateľné. Priama platba je sanáciou základného príjmu farmára a ten jednoducho nemôže mať iný príjem v Nemecku a Rakúsku ako na Slovensku," upozorňuje Matečná.

Tu je Slovensko na jednej lodi s Pobaltskými krajinami, či Portugalskom, kde farmári dostávajú ešte nižšie priame podpory. Pod priemerom dvadsaťosmičky je asi tucet členských štátov, medzi nimi aj

Švédsko či Fínsko. Tento klub však prichádza o silného spojenca vo Veľkej Británii, ktorá je na prahu vystúpenia z Únie.

A hoci je teraz tempo dorovnávania platie hlavne vecou dohody členských štátov, Slovensku by mohol pomôcť novozvolený eurokomisár pre poľnohospodárstvo Poliak Janusz Wojciechowski. Vonkajšia konvergencia je aj pre Poľsko jednou z kľúčových otázok reformy SPP a sám Wojciechowski počas októbrového hearingu v Európskom parlamente hovoril, že zbližovanie úrovne priamych platieb musí byť rýchlejšie. „Spravím všetko preto, aby sa tento proces zrýchlil," uisťoval európskych zákonodarcov.

Poľský zástupca v Komisii nesklr priblížil, na koľko by rozpočet EÚ vyšlo úplné odstránenie rozdielov v podporách medzi jednotlivými členskými štátmi. „V závislosti od tempa vyrovnávania sa tie sumy pohybujú v rozmedzí od nuly po 20 miliárd eur," vypočítal Wojciechowski.

Šanca nie je veľká

Ako informuje portál EURACTIV.com, Fínske predsedníctvo na tlak východoeurópskych krajín navrhlo do pozície Rady EÚ začleniť nové kritérium, podľa ktorého by sa členským štátom garantovala minimálna úroveň platby na hektár. Šanca, že by sa priame platby v členských krajinách vyrovnali ale nie je veľká...

Celý článok si môžete prečítať **TU**.